

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

Іванів І.

Науковий керівник – Маркович М.Й.

НАРОДНА ІГРАШКА ЯК ПІДГРУНТЯ СУЧАСНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІГРАШКИ

Постановка проблеми: Виховання підростаючого покоління для кожної нації є найважливішим складником національної культури. Передача всіх культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів завжди гарантувала вічність життя нації. Справжнє виховання не може існувати в «чистому вигляді», тобто поза традиційною культурою певної нації. Всі найвидатніші педагоги світу визнавали, що виховання дитини завжди має ґрунтуватися насамперед на культурно-історичних цінностях своєї нації, а вже пізніше відбувається знайомство з традиціями інших народів. На думку вчених, саме в середовищі національної культури і з використанням надбань традиційної народної педагогіки можливе успішне розв'язання проблеми формування особистості дитини (Л.В. Артемова, А.М. Богуш, Н.В. Лисенко, М.І. Стельмахович та інші).

Сучасна система виховання спрямована на формування розвиненої особистості, наділеної національною свідомістю, гідністю і прагненням зберегти й примножувати національну культуру.

Залучати дітей до культурних цінностей народу необхідно з дошкільного віку. Відомо, що світогляд українця, розвиток у нього високої духовності, творчого розуму й моральних якостей формується на основі почуттів та емоцій. Тому актуальним у вихованні особистості на основі народної творчості набуває народна іграшка – найдоступніший емоційний засіб народної педагогіки. Іграшка – пам'ять етносу, нації, народу, людства про своє історичне та доісторичне минуле. Її форма є однією з початкових субстанціональних форм щодо освоєння людиною навколишнього середовища.

Метою статті проаналізувати вплив народної іграшки на розвиток особистості.

Аналіз досліджень і публікацій: Народна іграшка є спадщиною подібно до рідної мови, казки, пісні. Народні іграшки перевірені дитячою любов'ю до неї, дитячою грою. Народна іграшка несе в собі художню культуру народної творчості, розвиває самобутні риси естетики свого народу. На значущість народної іграшки у вихованні підростаючого покоління вказували С.Ф. Русова, Е.А. Аркін, А.П. Усова, Е.О. Фльоріна, А.С. Макаренко та інші.

Виклад основного матеріалу. Народне мистецтво займає важливе місце в культурі суспільства. І це очевидно. Завданням науки є вивчення та збереження народного мистецтва. Для повнокровного існування національної культури найважливішим фактором є її використання у практичній діяльності, вивчення та впровадження культурної спадщини в теорію і практику вітчизняного дизайну.

Проблема стану народного мистецтва сьогодні полягає в тому, що воно, не завжди маючи можливість конкурувати з сучасними формами образотворчої культури, поступово відмирає то в одному то в іншому своєму прояві або набуває музейного характеру.

Досвід багатьох індустріально розвинених країн Європи показав, що іграшкове виробництво в своїх традиційних формах за рідкісним винятком, коли пропонувані предмети являють собою не тільки етнографічний, а й комерційний інтерес, втрачає можливість конкурувати з розвиненою структурою пропозиції дитячих ігор, які в основному несуть універсальний, позанаціональний характер. Тим часом потреба в іграшках, що відображають і що закладають національне світосприйняття, систему етичних та естетичних цінностей, дуже велика в нашій країні.

Використовуючи художньо-конструктивні властивості народної іграшки, можливо проектувати засобами дизайну ігрові засоби для дітей, які використовуватимуться в справжніх соціальних умовах. Тут йде мова не про трансформацію традиційних форм мистецтва, але про наступний крок розвитку національної художньої культури. Ми розглядаємо національну культуру, в тому числі і мистецтво, як основу для всього наступного культурного шару, що включає в себе такі сучасні культурні напрямки в мистецтві, як дизайн.

Для прогресуючої мистецтвознавчої науки початку ХХІ сторіччя крім вивчення історії, стилістичних і художніх аспектів, проблем творчості майстрів, а також крім фіксації і оцінки змін, що відбуваються в окремих видах народного мистецтва, актуальне питання про місце останнього в сучасному культурному просторі і про те, яким чином може бути використаний його потенціал в реаліях сьогодення.

В індустріально розвинених країнах Європи відзначено поступове часткове або повне відмирання народної (колективної) художньої культури, на зміну якій приходять індивідуальна творчість. Ця тенденція – супроводжуючи соціальний та економічний розвиток світу, необоротна. Спостерігається це і в українському традиційному мистецтві, де авторське начало починає поступово (помітно протягом останніх 30-40 років) переважати над колективним або існувати з ним на рівноправних засадах.

У нашій країні зараз з'явилася реальна загроза втрати деяких видів традиційного мистецтва як повсякденної форми художньої культури. Відомо, і цю думку висловив ще на початку ХХ сторіччя В. С. Воронов, що вироби промислів, орієнтованих на ринок, а не на внутрішнє споживання, схильні до постійних змін, які диктуються попитом, смаками, модою. Сучасний попит в умовах української дійсності

лише частково на дуже вузькому сегменті ринку підтримує традиційно ручна праця, особливо це стосується виробництва виробів з дешевого матеріалу (наприклад, глини), до того ж не володіють великою часткою індивідуального авторського початку, яке присутнє у виробках з Гжелі або Скопина.

Отже, в найближчі роки наша країна повинна пройти природний шлях часткового або повного відмирання деяких видів найбільш архаїчних і неутилітарних форм народного мистецтва, таких як, зокрема, глиняна іграшка. В даний час про цю тенденцію свідчить зниження обсягу виробництва її традиційних форм і значні зміни відбуваються в ній, які можна розцінити як деградацію традиційного ремесла.

Безумовно, що така втрата не тільки обіднить національну художню культуру, а й позначиться на рівні морального потенціалу жителів України. Тому актуально для сьогодення, коли багато промислів ще живуть у творчій практиці майстрів, поставити і вирішити питання не тільки про збереження для майбутніх поколінь давніх технологій і зразків народного мистецтва, а й про використання їх виховного та естетичного значення.

Передбачувана відповідь на ці питання лежить, у сфері дизайну, що припускає не тільки проектування конкретних об'єктів, наприклад дитячої іграшки, а й художньо – образне моделювання майбутнього, прогнозування та створення об'єктів, що займають місце між матеріальною та художньою культурою.

Інший аспект проблеми полягає в тому, що сучасний світ має тенденцію до саморуйнування під впливом технічного прогресу і породжених ним меркантильних інтересів. Загальновідома здатність дизайну впливати на масову культуру суспільства, формувати навколишнє середовище. Тому важливою областю дизайну є проблема екології культури. В останній чверті ХХ ст. збільшилася кількість і частота звернень до національної культури. Насамперед у Японії де країна володіє величезним культурним потенціалом і художньою спадщиною, поставили проблему про якість створюваної сучасної культури. Японські дизайнери висунули концепцію, згідно з якою країна, що відрізняється рядом особливих соціальних і промислових умов, не може слідувати ні практиці американського, ні практиці європейського дизайну, але повинна займати свою, хоча і гранично відкриту всьому світу позицію. Дизайн є регулюючою силою шоразу, коли світ техніки загрозливо насувається на людину. Подібні проблеми вже піднімалися у вітчизняній науці, але поки не знайшли остаточного рішення.

Розширюється і в нашій країні гуманітарний підхід до сучасного дизайну це дозволяє розглянути проблему про важливість використання традиційного народного мистецтва не лише для відтворення етнокультурного ідентичного середовища, а й для виховання в громадянах, і насамперед у дітях, почуття етнічної приналежності. Найбільш природним чином цього можна домогтися через іграшку, атмосферу гри, хоча не виключені також можливості іншого підходу до вирішення цього завдання.

Висновки.

1. З культурологічної точки зору, українська народна іграшка сприяє утвердженню національної самобутності та менталітету і відіграє найважливішу роль в процесі становлення маленького громадянина незалежної країни.

2. Народна іграшка є важливим найдоступнішим засобом народної педагогіки у вихованні дошкільників. Українська іграшка національна за своєю суттю. Вона відбиває етнічну культуру народу – його побут, звичаї, а значить є засобом національного виховання.

3. Умовою існування та реалізації соціокультурних функцій іграшки виступає естетична виразна форма, через емоційне сприйняття якої дошкільник розуміє її смислове значення.

Виходячи з цього, необхідно підійти з позицій дизайну до народного мистецтва не порушуючи також традиційного укладу останнього. Це дасть можливість широко застосовувати національну культуру для досягнення позитивного ефекту в реаліях сьогодення

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є.А.Антонович, Р.В.Захарчук-Чугай, М.Є.Станкевич. – Львів: Світ, 1992. – 272 с.
2. Антонович Є. А. та ін. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів, 1992.
3. Аракчєєв Ю.С., Хайлов Л.М. Чудеса з глини. М., 2000. – С. 72.
4. Агапова, І., Давидова, М. Забавні іграшки з природних матеріалів. – М., 2007, – с. 255.
5. Андрєєва О., Бежина І. Комодніє іграшки для милування // Народна творчість. – 2000. – № 2. – С.46–47.
6. Богуславская И. Русская глиняная игрушка / И.Богуславская. – Л.: Искусство, 1975. – 142 с.
7. Богуславская И. Фигурки из глины / И.Богуславская // Добрых рук мастерство. – Л., 1981. – С. 293–306.

Шура О.

Науковий керівник – доц. Дячок О. М.

ПЕЙЗАЖ У ТВОРЧОСТІ ХУДОЖНИКІВ ЗАКАРПАТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.: ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Постановка проблеми. В Україні дослідження процесів, які відбувалися в епоху тоталітаризму, стало можливим лише з певної часової віддалі існування незалежної держави. Саме сьогодні з'явилися реальні шанси об'єктивної оцінки усього комплексу змін у мистецькому середовищі за радянських часів на Закарпатті.

Розуміння того, що названий період є одним із найважливіших у новітній історії українського мистецтва, і визначає актуальність цього дослідження.